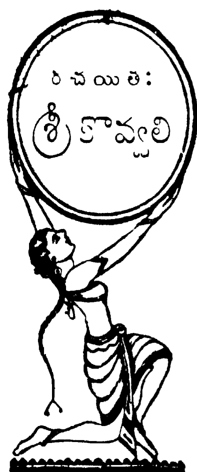
నీలవార్త

12540

నీతివార్త

[illegible]

[illegible]

సూచన.

మానవుల మానసిక తత్వాలు క్షణికములు. ఈనాడు సర్వసంగపరిత్యాగంచేసి విరాగిగా వుంటే—

రేపుకూడా అదే మనస్థైర్య ముంటుందని ఎవరూ గ్యారంటీ ఈయలేరు.

సృష్టికి ప్రతిసృష్టి చెయ్యగల విశ్వామిత్రుడు నయితం చలించాడు. ఇహ సామాన్యమానవుల సంగతి?

ఇట్లు,
రచయిత.

శ్రీరామప్రెస్, రాజమండ్రి.

౧

ప్ర క ట న.

పంచమహాపాతకపట్నం గ్రామకాపురస్థుడు, గారెల గంగన్న అనే ఆసామీ సుమారు ఐదుసంవత్సరాలక్రితం గ్రామమునువొదిలి కాశీయాత్రకుపోయి, అక్కడ మరణించినట్లుగా తెలియవచ్చినది.

అతడు నిస్సంతుగా మరణించినాడుగనుక, అతనిపేర నమోజు కాబడిన సుమారు పాతిక వేలరూపాయిలఆస్తిన్నీ గవర్నమెంటువారికి చెందనైవుంది, కనుక సదరు గారెల గంగన్నకు వారసులుగాని ఋణదాతలుగానీ వున్నయెడల ఒక నెలరోజులలోపుగా జిల్లాకలక్టరుగారి సముఖానకువచ్చి. తమతమ హక్కులను ఆక్షేపణలను తెలుపుకో వలసినది—

ఇట్లు,
'జిల్లా కలక్టరు'

అని ప్రకటించబడిన పత్రికలు పంచమహాపాతక పట్నంలో ప్రతిఒక్కరి చేతుల్లోనేగాకుండా, చుట్టుపక్కల గ్రామాల్లోకూడా గంగన్నను తెలిసివున్న ప్రతిఒక్కరిచేతుల్లోనూ వున్నాయి.

ప్రజలు గుంపులుగుంపులుగాకూడి యీవిషయమును గురించే చెప్పుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

“పాపం చచ్చిపోయాడు—కాశీలో చనిపోవడం ఎంతపుణ్యాత్ములికీ?”

అని ఒకరు—

‘గారెల గంగన్నఅంటే యెవరోగాదండీ? స్వయానా మా పెద్దమ్మకొడుకు. నేను చాలాదగ్గరవారసుణ్ణే అవునా కాదా?”

అని ఒకఆసామీ యింకొకఆసామీ నడిగ్గా—

‘తమముఖం— పెదనాన్నకొడుకు వారసుడవుతాడుగానీ— పెద్దమ్మ కొడుకు వారసుడుగాడు. చిత్తగించగా?’

అని ‘లా’ తెలిసిన అవతలఆసామీ జవాబు చెప్పాడు.

“ఓహో! అవునండోయ్! పొరబాటు— గంగన్న మా పెదనాన్నగారి కొడుకేగానీ— పెద్దమ్మ కొడుకుగాదు— యిప్పుడు బాగ జ్ఞాపక ముంది...”

‘ఆ స్థిని అప్పనంగా దొబ్బడానికి ప్లాను వేస్తున్నాడండోయ్ ఈయన——’’

మరో మధ్యవర్తి అన్నాడు.

అక్కడికే యింకొకాయన వచ్చి—

గంగన్న తనకుటుంబ ఖర్చులనిమిత్తం, నాదగ్గర రెండు వేల రూపాయిలు బదులుపుచ్చుకొని నోటురాశాడు. ముందు నానోటుబాకీ చెల్లుబడిగానిదే, కలక్టరుగారు యితరహక్కులెవరివీ విచారించరు’ అన్నాడు.

‘గంగన్నకు కుటుంబమే లేకపోతే, కుటుంబఖర్చులకు అప్పెప్పుడు చేశాడండీ?’’

అని మరొకాయన ప్రశ్నించగా—

“నీకేం తెలుసునయ్యా! గంగన్న నాదగ్గర రెండువేలూ ఋణం చేసి నోటురాసినమాటనిజం. నోటుమీద సాక్షిసంతకాలుకూడా వున్నాయి.’

“ఇంత అక్రమానికి పాల్పడకూడదు—’’

“ఛీ. ఛీ! నోరుముయ్యి నాది అక్రమమంటావ్! అంతనిజాయితీ గలవాడివిగాబట్టే చచ్చిపోయినగంగన్న పెద్దమ్మకొడుకనీ— పెదనాన్న కొడుకనీ వారసుడవు బయలుదేరావు.’’

‘అబద్ధమా?’

'రేపు నేను కచ్చేరీకొచ్చిచెప్పనూ నువ్వుచెప్పేదంతా శుద్ధ అబద్ధమనీ—'

'నేనుమాత్రం చెప్పనూ, నీనోటువిషయం అంతకన్నా అబద్ధమనీ—'

'మనయిద్దరికీ యెందుకొచ్చిందీగొడవ—రాజీపడదాంరా!'

అని మొదటిఆసామీ రెండో ఆసామీని చెయ్యిపట్టుకొని దూరంగా తీసుకుపోయాడు.

రాజీయెలాగా—

'ఏమయ్యా! నువ్వు గారెల గంగన్నకు కొదనాన్నకొడుకు నేనని నేను నీతరఫున సాక్ష్యంచెబుతాను—నానోటువిషయం నిజమేననీ—నేను దానిని అక్రమంగా సృష్టించలేదనీ నాతరఫున సాక్ష్యమిచ్చి నాకు అసలీఫాయిదాలక్రింద మూడువేలు రావాలనిచెప్పు — ఆపయిన అంతా దైవాధీనం. కోర్టువారు నీకిప్పించేది నీకిప్పిస్తారు — నాకిప్పించేది నాకిప్పిస్తారు—''

'బాగుందయ్యా రాజీవద్ధతి—మనమిద్దరమూ పరస్పరసాయంతో లబ్ధిపొందుదాము.'

ఆయిద్దరూ ఒకనిశ్చయాని కొచ్చారు.

అదేసమయంలో ఆ దారంటపోతూపోతూ జానీ అక్కడఆగి —

'ఏమిటండీ యీగందరగోళమంతా?'

అని అడిగాడు.

"గారెల గంగన్న చనిపోతే—అతనితాలూకు అప్పువాళ్ళమనీ — వారసులమనీ చాలామంది బయలుదేరుతున్నారు. తలోపాపమూ తలో పిడికెడూ పంచుకోడానికి. మీకూ్కడా ఏమయినా ఓపిక వుంటే ఊఁ!'

అని ఒక పెద్దమనిషి తనచేతిలోని పత్రికను జానీముఖంమీదకు విసిరి—

"దీనిని చదువుకుంటే—అంతా నీకే అర్థమవుతుంది—"అన్నాడు.

జానీ ఆపత్రికలోని ప్రకటనను సొంతంగా చదువుకుని—

"మంచి అవకాశం! దర్రిద్రంతో చచ్చిపోతున్నాను. గట్టిగా పేచీ పెడితే నాకూడా తృణమో—ఫణమో రాలకపోదు— ఏబాపతువారు సుదుగా పెడితే బాగుంటుందో ఆలోచించాలి.—"

అని తనలో అనుకొని జానీ పత్రికనయినా తిరిగిఈయకుండా పట్టుకుచక్కాపోయాడు.

పాడుదేవాలయం అరుగుమీద మరోకొంతమంది బుద్ధిమంతులు సభచేశారు.

"మనగ్రామవాస్తవ్యుడయిన గారెల గంగన్న చచ్చిపోతే — మనగ్రామంలోవుండుకున్న అతనితాలూకు ఆస్తినంతటినీ వశంచేసుకోడానికి గవర్నమెంటువారి కెటువంటి అధికారమున్నూ లేదు."

మనవూళ్లో—మనగంగన్నయొక్క ఆస్తిని మనమే అనుభవించాలి. ఇది నాయొక్క అభిప్రాయం.

అని ఒకబుద్ధిమంతుడు చెప్పగా మరియొక పెద్దమనిషి లేచి—

'తమయొక్క అభిప్రాయం చాలాచాలా బావుంది. అయితే ఆవిధంగా జరగడానికి మార్గమేమిటో తమరే శలవియ్యాలి.'

అని చెప్పాడు.

"స్వర్గస్తుడయిన గారెల గంగన్న యీపాడుదేవాలయంకింద నాలుగెకరాలు రాసియిచ్చినట్లుగా ఒకదస్తావేజు సృష్టిద్దాం"

"బాగుంది — మనవాదనప్రకారం నాలుగెకరాలూ వస్తాయి. అప్పుడేంచెయ్యాలి? ఆలయం బాగుచేయించాలి?"

అని మరియొకప్రశ్న.

"అబ్బెబ్బె! మనం అటువంటి తెలివితక్కువపనిని యెన్నడూ చేయకూడదు. తక్షణం ఆనాలుగెకరాలూ తెగనమ్మి—నదరుసొమ్మును యిక్కడ యిప్పుడు హాజరుగావున్నవాళ్ళంమాత్రం పంచుకుందాం!"

'భేష్! ఈయాలోచన బహుగొప్పగావుంది – బహుసౌభాగ్యమై వుంది—'

అని అందరూ ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించారు.

'మనం. యింకోవాదనకూడా లేవదీయొచ్చు. చనిపోయిన గారెల గంగన్నకు గారెలంటే చాలాయిష్టమునిన్నీ – తన అనంతరం గారెలసంతర్పణ చేయడంనిమిత్తం, అయిదువేలరూపాయలు సేంఫును చేసి మనలో ఒకరికి కాగితంవ్రాయిచ్చాడనిన్నీ చెబుదాం. అప్పుడాఅయిదువేలరూపాయలనూకూడా తిరిగి మనమందరమూ పంచుకో వచ్చు—''

అని యిలాగ్గా, ఆగ్రామంలోనివా రనేకులు అనేకవిధాలగా మృతనష్టం ఆస్తిని పంచుకోడానికి ఆలోచనలు సాగించారు.

౨

'ఏమోవ్! కొట్టేశాఛాన్సు—'

అంటూ జానీ అతిసంతోషంతో యింటికిరాగానే—

"ఏంఛాన్సు కొట్టారోనేమో—నాకు తెలియదుగానీ—అద్దెకోసం యింటియజమానివచ్చి నానాహంగామాచేసిపోయాడు. ఇహ మీకీ జన్మలో ఉద్యోగం దొరకడం—ఏదిసంపాదించడము జరగదు గాబోలు!''

'వుండవోయ్: వెధవవుద్యోగమో అని అఘోరిస్తావు—కొట్టేశాను పెద్దఛాన్సు—''

"ఇలాంటికబుర్లు చాలాసార్లు చెప్పారు. చంటికురాళ్ళూ నేనూ యింట్లోమాడి చస్తున్నాము—''

"ఇహ చావనక్కర్లేదులే!'

'ఏం చావక్కర్లేదో! చంటాడికి ఓ ఇజారుగుడ్డ కుట్టిద్దామంటే చేతిలో కానిడబ్బు లేదు—నావొంటిమీద మారుచీర లేదు—బువ్వ దొరకుతే బూరిముక్క దొరికినట్లుగావుంది—ఎంతకాలం అనుభవించ మీదరిద్రం?''

'ఇహ అవసరం లేదన్నాగా?'

"ఎస్టేటుకలసిందా? లాటరీగెలుపొచ్చిందా? గంగాళం ధొరికిందా? ఎప్పుడు చెప్పినా ఇటువంటికబుర్లే చెప్తారు, చాల్లెద్దురూ!

"ఎస్టేటు కలియడంలాంటిదే—లాటరీ గెలుపులాంటిదే! గంగాళం దొరకడంలాంటిదే!'

'ఊఁ! లాంటిదే!''

"నిజమే—'

'ఏమిటదీ?''

"ఊళ్ళో గారెలగంగన్న అని ఒకఆసామీ వుండేవాడుట అయిదుసంవత్సరాలనగా కాశీవెళ్ళి చచ్చిపోయాడుట వాడికి వాడు సంతానంగాని, ఇతర వారసులుగాని యెవరూ లేకపోవడంవల్ల, అతని ఆస్తి నంతటనీ గవర్నమెంటువారు ఆధీనంచేసుకుంటూ, యెవరికిగాని, యెటువంటిహక్కులుగానీ వున్నట్లయితే తెలియపర్చుకోవలసిందని పేపర్లో ప్రకటించారు.'

'ఊఁ! ప్రకటిస్తే యేమిటి?'

"ఊళ్ళో అనేకమంది అనేకకారణాలు కల్పించుకొని—అతని ఆస్తిమీద హక్కులున్నాయంటూ బయలుదేరుతున్నారు.'

'ఇందులో మనకొచ్చేదేముందని.'

"విను—అంతా మనకొచ్చేటట్లు అద్భుతమైన ఆలోచన ఆలోచించాను.''

"ఎల్లాగ?'

"నువ్వుకూడా కొంచం కలసిరావాలి. పాతిక వేలరూపాయల ఆస్తి, చిల్లిగవ్వయినా పయికి పోనీయకుండా అంతా మనదవుతుంది."

"ఎలాగండీ!'

"నువ్వు చిన్నఅబద్ధమొకటి ఆడాలి. వుత్తమాట—"

"చెప్పండి '

'రేపు కచ్చేరీలోకెళ్ళి, చనిపోయిన గారెలగంగన్నకు నువ్వు భార్యవనీ—మనకున్న కుర్రవాడు మీయిద్దరికీ కలిగినవాడే గాబట్టి, ఆస్తి కంతటికీ వాడే వారసుడనీ—కొంచం గట్టిగా చెప్పావంటే—పాతిక వేలరూపాయలఆస్తి సునాయాసంగా మనవళ్ళో పడిపోతుంది—"

"అయ్యో! ఆఘాయిత్రం బంగారంగానూ! యీవూళ్ళో వాళ్ళందరూ అతనికి పెళ్ళాంబిడ్డలు లేరని చెప్పుకుంటండీ!'

'ఏడిశాగు. అయిదేళ్ళనగా వాడు కాశీపోయాడు—అక్కడ నిన్ను పెళ్ళిచేసుకున్నట్లు—ఈపిల్లాణ్ణి కన్నట్లు చెప్పుకోవాలి—"

'మనమిద్దరమూ భార్యాభర్తలమని, యీవూళ్ళో వాళ్ళ కెవరికీ తెలీదూ?'

'మనం యీవూరొచ్చి వారంరోజులయినా కాలేదు. మనమిద్దరమూ మొగుడూపెళ్ళాలమో—అన్నాచెల్లెళ్ళమో యెవరికి తెలుసు?'

"సరే అయితే—పాతిక వేలొచ్చి పడతాయంటున్నారు— నేను మాత్రం కాదంటానా—ఒక్క మాటేగా? కానియ్యండి—సాహసేలక్ష్మి అన్నారు—'

'మీనాయన పేరు ఎవర్రా అని అడిగుతే మనవాడు తెలివి తక్కువగా నాపేరు చెప్పేస్తాడేమో—కొంప ములుగుతుంది. గారెల గంగన్న అని చెప్పాలి.

"ఈలోపుగా మనం వాడికి పదిసార్లు పాఠంచెబుదాం లెండి.'

'ఏదీ పిలు చూదాం!"

అని జానీ అంటగానే ఆమె ఎక్కడో ఆడుకొంటున్న కొడుకును తీసుకొచ్చి—

'ఒరే! మీనాన్న పేరేమిట్రా?'

అని అడిగింది. ఆకురాత్రిను తడుముకోకుండా—

'మానాన్నపేరు జానీ—'

అన్నాడు.

'జానీకాదు బాబా! మీనాన్న పేరు గంగన్న అని చెప్పాలి—

చెప్పు.'

"గంగన్న.'

'ఊఁ! అలాగ్గా' మళ్ళీ చెప్పు—'

'గంగన్న."

'గారెల గంగన్న అను.'

'గారెల గంగన్న."

'చెబుతాడే—ఫరవాలేదు."

'ఒరేయ్! బాబా! మీబాబుపేరేమిటని యెవరడిగినాసరే—

గారెల గంగన్న అని చెబుతూవుండు.'

అని మొగుడూ పెళ్ళాలిద్దరూ, అయిదారేళ్ళ ప్రాయంలో

వున్న తమబిడ్డకు గారెలగంగన్నపేరు చాలాకష్టపడి నేర్పించారు.

'ఈవూళ్ళో గారెలగంగన్న తాలూకు రెండు బ్రహ్మాండమయిన

మేడలున్నాయిట! అవికూడా మన కేచెందుతాయి.

అని జానీ అనగా—అతనిభార్య తిలకం పట్టలేని సంతోషంతో—

'అలాగటండీ! యింకాచెప్పారుగాదేం? అయితే యిహామనకీ

అద్దెకొంపలగొడవ తప్పిపోతుంది.'

ఒకమేడలో మనముండగా, యింకోమేడను ఓదొరైకైనా రూపా

యలకయినా అద్దెకిచ్చుకోవచ్చు.'

"ఇహానేమండీ! అప్పుడు మనంకూడా జమిందారుల్లో లెక్క

పెట్టబడతాము—'

'అంతే—అంతే"

"దరిద్రబాధను అనుభవించగా అనుభవించగా మనకు గొప్ప ఛాన్సే తగిలింది—"

'ఇంకావిను — ఆమేకల్లో కావలసినన్ని వెండిబంగారాలున్నాయట.'

'అబ్బో అబ్బో! ఇంకేం?'

'సుబ్బాగారెలగంగన్నకు భార్యనని చెబుతావు. చాలాభాగం ఆస్తినొచ్చేస్తుందినీకు. నేనుకూడా ఏదయినా వంకపెట్టుకొని కోర్టు మహాజరయితే బాగుండేలావుంది."

'అవును—నాద్వారాకొంతఆస్తి — మీద్వారా కొంతఆస్తి, వస్తుంది. పైగా ఏమీపోకూడదు

"అయితే ఓపనిచేస్తాను ఆమేడలురెండూ నాకు తనఖాపెట్టాడనీ—పది వలరూపాయిలు నేను ఋణమిచ్చాననీ—అందుచేత ఆమేడలు రెండూ నాకు చెందవలసి వుందనీ వాదిస్తాను—'

'బావుంది—అలా చెయ్యండి!'

అని భార్యాభర్తలిద్దరూ ప్లాను వేసుకున్నారు.

3

కలక్టరుగారొకనాడు తమబంగాళాలో విశ్రాంతి తీసుకొంటున్న సమయంలో పరిచారకుడొచ్చి—

'తమదర్శనార్థం గారెలగంగన్న అనే ఆసామీ వచ్చాడండి. తమతో ఏమో ముఖ్యవిషయాలు మనవిచేసుకోవాలంటున్నాడు."

అని చెప్పగా కలక్టరుగారాశ్చర్యపోయి—

"గారెలగంగన్నా! వాడు చచ్చిపోలేదూ? సదరు ఆ స్తిని గవర్నమెంటువారు స్వాధీనం చేసుకోబోతున్నారు—చచ్చినవాడెలా బ్రతికివచ్చాడు చెప్మా!"

అని తమలో అనుకుని—

"సరే—వాడిని లోపల ప్రవేశపెట్టు—

అని కలక్టరుగారనుమతించిన వెంటనే నౌఖరుపోయి ఒక ఆసామీని తీసుకొచ్చి హాజరుపెట్టాడు.

సుమారు ఏభైసంవత్సరాలు వయసునుకలిగి, పెద్దగడ్డము—మెడలో రుద్రాక్షమాలగల ఒక ఆజానుబాహువును చూచి—

'నీవెవరవు? ఎందుకొచ్చావు?'

అని ప్రశ్నించగా, అతడు అధికారికి నమస్కరించి—

"చిత్తం మహాప్రభో! నాపేరు గారెలగంగన్న అండి—ఈవూరి కాపరస్థుడినే!"

అని సవినయంగా చెప్పాడు

"నువ్వు చనిపోయావని వార్త బయలుదేరిందే! పత్రికలో ప్రకటించాము కూడా."

'లేదు మహాప్రభో! నేను చచ్చిపోలేదండి— కిట్టనివాళ్ళెవరో యీపుకార్ను వేశారు. నేనింతవరకూ కాశీలో వుంటున్నానండి—నేను చచ్చిపోయినాననీ—నా ఆస్తియావత్తూ గవర్నమెంటువారు స్వాధీనం చేసుకుంటున్నారనీ—పత్రికలో ప్రకటించబడిన దానినిచూచి పరుగెత్తు కొచ్చానండి—'

"ఓ! అలాచెప్పు.'

"నేను గ్రామంలోకి వచ్చేటప్పటికి మహాఅల్లోకల్లోలంగా వుంది దండి—నాకు అప్పులమనీ— ఋణదాతలమనీ—అనేకమంది బయలు దేరారండి—వారందరూ తమకు హక్కులున్నాయని తమసన్నిధి

కొచ్చి, చెప్పుకుని. నామేడలూ—భూములూ అన్నీ వశంచేసుకో-వాలని చూస్తున్నట్టుగా తెలుస్తూంది.

'అవును—నాకూడా అటువంటి పిటీషనులు చాలా దాఖలు చెయ్యబడ్డాయి. ఎల్లుండి విచారించి వారివారి హక్కులను నిర్ణయం చేయడానికి వాయిదా వేశాను.'

'అంతా దొంగముండాకొడుకులండోయ్ బాబోయ్! నాకు భార్యలేదు–బిడ్డలులేరు. ఇరుపార్వాలా వారసుడన్నావాడులేడు. రాగి పయిసాఅయినా ఋణంలేదు. నేనుచచ్చిపోయానని నిలవార వేసి నా ఆస్తినంతటనీ అప్పనంగా పడేసుకోవాలని చూస్తున్నారు.'

"చాలాగొప్పచిత్రమే జరుగుతూందన్నమాట — అయితే నీభూములూ, మేడలూ, అన్నివొదిలేసి కాశీయెందుకు లేచిపోయావు? నీఆస్తిపైవచ్చే ప్రతిఫలమునయినా నువ్వెందుకనుభవించడంలేదు?"

'నాకన్నింటిపయినాకూడా విరక్తికలిగిందిబాబయ్యా! ఆగోడవంతా చెప్పాలంటె చాలావుంది.'

'చెప్పు–చెప్పకపోతే వీలేదు. నేను నీవ్యవహారమునంతటినీ పూర్తిగా తెలుసుకోవలసివుంది. కూర్చో–స్థిమితంగాకూర్చుని అంతా చెప్పు.'

అని కలక్టరుగారు హెచ్చరించడంవల్ల గంగన్న తాపీగా కూర్చుని తనయావత్తువృత్తాంతమునూ యీవిధంగా చెప్పడం మొదలుపెట్టాడు—

"మాతండ్రిగారు వితంతువివాహం చేసుకున్నారు. నేనావితంతువుకూ, మానాన్నగారికీకలిగిన సంతానమును—

సాంఘికకట్టుబాటుల ననుసరించి, వితంతువివాహం నిషేధించబడడంవల్ల నేనుపుట్టకమునుపే, మానాయనగారికుటుంబమును వెలివేశారు.

నేనుపుట్టిన కొంతకాలానికి మాఅమ్మ స్వర్గస్తురాలయింది. నాకు క్రమంగా జ్ఞానమంకురించేసమయమది. మాఅమ్మ పోయేటప్పటికి నా కనిమిడోయేదు.

మరీకుర్రతనంగాదుగాబట్టి మానాన్నగారే నన్ను పెంచగలిగారు.

భార్యపోయినతరువాత వారికి తిరిగివివాహం చేసుకోవాలన్న కాంక్షవుండేదిగాదు వయసుమళ్ళినవారు—వితంతువివాహమును చేసుకుని కులంచెడ్డవారు అయినకారణంవల్ల ఆయనకెవరూ పిల్లనీయలేదు—నిరాశచేసుకున్నారు.

నేను క్రమంగా పెరిగి పెద్దవాడను కావడంవల్ల, పరిస్థితుల నన్నింటినీ యెప్పటికప్పుడు తెలుసుకోగలిగేవాణ్ణి.

బంధువులుగాని, కులస్థులుగాని మాగుమ్మంలో కొక్కరూ వచ్చేవారుగారు—తమయిళ్ళకు మమ్మల్ని రానిచ్చేవారున్నూకారు.

అనుభవించడానికి యెంతఆస్తివున్నప్పటికీ — అనుభవించడానికి వసతులన్నీ వున్నప్పటికీ ఏకాకిజీవితమైపోయింది

పదిమందిలోకి వెళ్ళడానికి వీలులేకపోగా ఏరోడ్డంటయినా వెడుతుంటే—

వెధవపెళ్ళివెంకయ్యగారికొడుకుఅని, నన్ను వేలెట్టి చూపించి గుసగుసలాడేవారు.

నాకప్పుడు తలకొట్టేసినంత అభిమానం కలిగేది. అయినప్పటికీ చెయ్యగలిగేదేముందీ?

నాకుయుక్తవయస్సు రావడంవల్ల మానాన్నగారు నాకు వివాహం చేయడానికి ప్రయత్నాలు సాగించారు. కాని కులస్థులలో నాకు కన్య నీయడానికెవరూ అంగీకరించలేదు.

మాగుమ్మంలోకి రావడానికే అంగీకరించనివారు — మమ్మల్ని సంఘంలో చీడపురుగుల్లా చూచేవారు—నాకుకన్యనిస్తారా?

అందువల్ల మానాన్నగారు నాక్కూడా వితంతువివాహమును చెయ్యడానికే నిశ్చయించారు.

మానాన్నగారికుటుంబం వెలికి గురియై, నానాబాధలూ పడడమును కళ్ళారాచూచిననేనుకూడా వితంతువివాహమునే చేసుకొని ఆబాధలు పడడానికి అంగీకరించలేదు.

'నాన్నగారూ నాకు వివాహంగాకపోతేపోయేగానీ — వితంతువివాహంమాత్రం చేసుకోను. ఆజన్మాంతరమూ బ్రహ్మచారిగానయినా వుంటాను.' అని నేను దృఢనిశ్చయంతో చెప్పినమాటలకు మానాన్నగారు తిరుగాడలేదు.

కాని నాకు వివాహంకాలేదన్న జిజ్ఞాసవారికి ఎక్కువగావుండేది. వారాజిజ్ఞాసతోనే మరికొంతకాలానికి కాలధర్మమును పొందారు.

మానాన్నగారు చనిపోయేటప్పటికి నాకు పాతికేళ్ళకుపైగా వున్నాయి. పాతికనుప్పయ్యెకరాల పొలమును — రెండు పెద్దమేడలను — వెండిబంగారాలను — కొంతరొఖ్ఖ డబ్బును వారు నాకు సంపాదించి యిచ్చారు.

కాని ఒక్కప్రాణానికి ఏంగావాలి? కొంచమించుమించుగా మానాన్నగారిచ్చినదంతా యీరోజువరకూ అలాగే నిలిచివుంది.

ఏకాకిజీవితం—యింతటిప్రపంచంలోనూ నాతోమాటలాడేవారుగానీ — నాకష్టసుఖాలకయినవారుగానీ ఒక్కరూ లేకపోయినారంటే ఆజీవితమెంతదుర్భరంగా వుంటుందో మీరే ఆలోచించండి.

నేను కంటికిక్కనుపించడంభయం — ఎవరిమట్టుకువారే — నన్ను గురించి ఏమేమో వింతగాచెవ్వుకునేవారు — దూరదూరంగా తొలిగిపోయేవారు. నేనోచీడపురుగులాగో—అంతకంటే హీనంగానో కనుపించేవాడినందరకళ్ళకూను.

పుట్టినది బ్రతకడానికే — భగవంతుడు నిర్ణయించినంతకాలమూ జీవించడంకంటే వేరుకర్తవ్యమేమీ నాకు కనుపించలేదు—

నలభైయేళ్ళు దాటేవరకూకూడా వొంటెత్తుజీవితము నెల్లాగో గడపగలిగాను.

ఒకనాటిరాత్రి నాలోనాకే హఠాత్తుగా విరక్తితోచింది—ఈబ్రతుకుమీద—ఈప్రపంచంమీదా కూడాను.

దిక్కులేని మోడున్నై నలభైసంవత్సరాలు గడిపాను—తండ్రి గారి స్వస్థలం—నేనుపుట్టిన గ్రామంఅన్నా అభిమానమును చంపుకోలేక యింతకాలమూ—యీగ్రామమును వొదిలిపెట్టకుండా యెల్లాగో కాలక్షేపం చేశాను.

కానీ జీవితానికి పరమావధి ఏమీ కనుపించలేదు.

నాకు మానాన్నగారు సంపాదించి యిచ్చినభూములు—మేడలు ఎవరనుభవించాలి?

ఈగ్రామంలో సంక్రమించినవాటిని యిక్కడేవొదిలేసి నేను తీర్థయాత్రలకుపోయి, నానాదేశాలూ కళ్ళతో చూచినట్లయితే కొంత ఆనందమయినా కలుగుతుంది.

ఇప్పటికే జీవితంలో మూడొంతులు గడిచిపోయింది. శేషించిన బ్రతుకును పుణ్యక్షేత్రాలు సేవించడంలో గడపడంమంచిది—

అని నామనస్సుకు తోచినతక్షణం కొంతరొక్కుడబ్బునుమాత్రం మూటగట్టుకుని ఎక్కడిభూములక్కడ, ఎక్కడిమేడలక్కడ—వొదిలేసి కాశీకి ప్రయాణమును సాగించాను

పోతూపోతూ ఎందుకయినామంచిదని, గ్రామకరణంతో మాత్రం చెప్పిపోయాను అయిదేళ్ళకు పైగాఅయింది—ఇంతవరకూ నేను పుణ్యక్షేత్రాలలోనేవుంటూ—హఠాత్తుగా మీ ప్రకటననుచూచి పరుగెత్తుకొచ్చాను—"

అని గారెలగంగన్న చెప్పినదంతావిని కలక్టరుగారు దేనిని గురించో తీవ్రంగా ఆలోచించడం మొదలుపెట్టారు.

౪

'అంత విరక్తిమార్గము నవలంభించి, సర్వసంగపరిత్యాగంచేసిన వాడవు—ప్రకటనచూసిమాత్రం మళ్ళీ యెందుకొచ్చావురా?'

అని కలక్టరుగారు ప్రశ్నించినదానికి రంగన్న తిరిగి యిలాచెప్పాడు—

“నాకు ఆస్తిపోయినందుకు విచారంలేదండి—నాకెవరూ వారసులుగాని—ఆత్మీయులుగానీ లేరన్న చింతలేదు. నాఅనంతరం నాభాగ్యాన్ని అనుభవించడానికి భార్యాబిడ్డలు లేకపోయినందుకుకూడా విచారంలేదు

కాని నేను బ్రతికివుండగానే, నాఆస్తిని పంచుకోడానికెవరో దుర్మార్గులు అక్రమంగా నీలివార్తను వేయడము— ప్రభుత్వంవారు కూడా ఆవార్తనునమ్మి నేను చనిపోయినట్లుగా పత్రికల్లో ప్రకటనలు చేయడము—నేను సహించుకోలేక పోయాను.

నేను చచ్చిపోలేదర్రోయ్, యింకా బ్రతికేవున్నానర్రోయ్, అని మొత్తుకోడానికి వచ్చానండీ.వచ్చేటప్పటికి పాపాత్ములందరూ నాఆస్తిని తలోపిడికెడూ పంచుకోడాని కుట్రలుచేయుచున్నారని తెలుసుకుని, మీతో మొరపెట్టుకుందామని వచ్చాను.'

'మంచిది—నువ్వుచేసినది చాలా తెలివిగలపని—నిన్ను గ్రామంలో యెవరూ గుర్తుపట్టలేదా?''

'లేదండి—నన్నెవరూ గుర్తుపట్టలేదు—అయిదేళ్ళయిపోయింది నారూపంలో చాలాభాగం మారిపోయివుంది.''

“అయితే ఓపనిచెయ్యి—ఎల్లుండి విచారణకు వాయిదా వేశాను గదా! అందరూవచ్చి తమతమవాక్కులను తెలుపుకుంటారు. అప్పుడు

నువ్వేమీ యెరుగనట్లు నాపక్క నేకూర్చో—ఎవరెవరేం చెబుతారో విని—తగినట్లుగా బుద్ధిచెప్పొచ్చు—ఇప్పుడు మనమిద్దరమూ ఏకమై ఓడిన్న నాటకము నాడొచ్చు—'

'చిత్తం బాబయ్యా! తమశలవు ప్రకారం చేస్తానండి—

'నువ్వు బ్రతికేవున్నావనీ—తిరిగివచ్చావనీ తెలిసినట్లయితే—' ఎవరూ కచ్చేరీకి రారు—అందుచేత. నువ్వు తిరిగి గ్రామంలోకి వెళ్ళ కుండా ఎల్లుండి కచ్చేరీ వేళవరకూ నాబంగాళాలోనే వుండిపో! నీకేమీ లోటుండదు."

'అధికారులు యింతదయగా చెబుతుంటే, నేను దేనికీ కాదన నండి—'

'అయితే నువ్వింతకాలమూ వివాహం చేసుకోకుండా బ్రహ్మ చారివిగానే గడిపావన్నమాట?'

'అందు కేమీ సందేహంలేదండి.'

"వివాహం చేసుకోవాలనీ—సంసార సౌఖ్యాలు అనుభవించా లనీ—నీకు కోరికలు లేవ్వటయ్యా?'

'ఉంటేమాత్రం ఎలాసాగుతాయండీ?"

"పాపం! నిష్కారణంగా జీవితమునంతటినీ వ్యర్థం చేసుకున్నావు మీనాన్నగారి కోరికప్రకారం సీతంతువున యినా వివాహంచేసుకొని సంసార సౌఖ్యాల ననుభవించవలసింది.'

'ఇప్పుడు నేనూ అలాగే అనుకుంటున్నానండి—కాని యేం లాభం? వయసులో పెంకితనంగా ప్రవర్తించినందుకా ఫలితాన్ని యిప్పు డనుభవిస్తున్నాను.'

అని గంగన్న చెప్పినదానికి కలక్టరుగారు తమలోతాము నవ్వు కుంటూ—

"పోని యిప్పుడేమయినా ప్రయత్నంచేయరాద్నూ?"

అని అడిగారు.

"దేనికిబాబయ్యా ప్రయత్నం?'

"పెళ్ళికి—"

"ఆఁ! ఇప్పుడు నాకెవరిస్తారండీ పిల్లనీ?

అని చెప్పిన గంగన్నయొక్క తత్వం తెలిసిపోయింది. కలక్టరుగారికి అంతటినుంచీ ఆయన గంగన్నను ఒకఆటవస్తువుగా వుపయోగించుకోవడం మొదలుపెట్టాడు వినోదార్థము ఖుష్షుకాలక్షేపం చెయ్యడం మొదలుపెట్టాడు.

"నీకు పిల్లనియ్యడాని కేమయ్యా? కావలసినంత ఆస్తివుంది—నువ్వయినా పూర్తిగా ముసలివాడవైపోలేదుగా?'

"అయితే లేదంటారా?"

కలక్టరుగారు తమనవ్వును తమలోనే అణుచుకుంటూ—

"అబ్బే! లేదయ్యా! నువ్వింకా పూర్తిగా ముసలివాడవు కాలేదు—'

'తమరు కలక్టరుగారయివుండిన్నీ, అధికారులయి వుండిన్నీ, రవ్వంతయినా గర్వంలేకుండా, నాబాగునుగోరి యెటువంటి చక్కని సలహాలు చెబుతున్నారండీ!'

అని, కలక్టరుగారు తన్ను పరిహాసం చేస్తున్నారని తెలుసుకోలేక, గంగన్న అపరిమితమయిన ఆనందము ననుభవించడం మొదలుపెట్టాడు.

'అయితే, బాబయ్యా! నాఆస్తంతా నాకు మళ్ళీ వచ్చేస్తుందంటారా?

"ఎందుకురాదోయ్! గ్రామస్థులందరూ ఏకమై, నీవు చచ్చిపోయావని నీలివార్తను పుట్టించి, అందరూ తలో శాస్త్రా అక్రమలాభమును పొందాలని చూస్తూన్నారంతేగాని, నువ్వునిజంగా యెవరికీ బాకీలేవు—నీకు వారసులుకూడా యెవరూ లేరు.'

'లేరండి బాబూ! లేరండి! ఏదోంగ వేదనలయినా, లేనివారసత్వమును కల్పించుకొని ముందుకొచ్చినప్పటికీ, నేను బ్రతికివుండగా యెలాసాగుతుందండీ!'

"సాగదు — నీఆస్తికి ఎటువంటి భయమూ లేదోయ్! నువ్వు చక్కగా వివాహంచేసుకుని సుఖపడవలసిందని నాకోరిక."

"ఏలినవారి అనుగ్రహముంటే అదెంతసేపుబాబయ్యా? కాశీ రామేశ్వరాలు లేచిపోయి, మాయిబ్బందులుపడ్డాలెండీ— కాస్తంత కాళ్ళ మీద చెయ్యేసేదిక్కు లేదుగదాఅండి—పట్టెడన్నంవొండి విస్తట్లో పెట్టే భార్య లేనప్పుడు ఎంతఆస్తివుంటే ఏంలాభం చెప్పండీ!"

"అవునవును—అందుకే యిప్పుడయినా వివాహంచేసుకోవలసిందని చెబుతున్నాను."

"కాదంటే కాస్తంత ముదరవయస్సు."

"నీకు ఏభైకంటే యెక్కువయేళ్ళున్నాయా?"

'లేవండి— లేవు'

"మరియిహనేం. ఏభైసంవత్సరాలు ఒకవయస్సేగాదు. భగవంతుడిచ్చిన నూరేళ్ళవయస్సులోనూ సగముయిందనుకున్నప్పటికీ, అనుభవించాలంటే యింకా సగముంది. ఏమంటావ్?'

'చిత్తం. వుందండి — అన్నీ తెలిసిన మారాజులుగాబట్టి చెబుతున్నారు. ఇంతకాలముయింది—నాకీమాత్రం సలహాయిచ్చిన బుద్ధిమంతులే కనుపించలేదుసుమండీ!'

'రేపు కచ్చేరీలో హక్కుదారులందర్నీ విచారించి, నీమేడలు, నీభూములు అన్యత్రాపోకుండా నిలబెడతాను. అన్యాపహారమయిపోయిన వెంటనే—ఏదోపిల్లనుచూచి ముడిపెట్టుకో!''

'తమరు నాబాగుకోరి యిన్నివిధాలచెబుతున్నప్పుడు మానేస్తా నా బాబయ్యా!'

అని గారెలగంగన్న రొట్టెలు మింగుతుండగా—

'వెర్రిముండాకొడుకు—ప్రపంచజ్ఞానం లేనివాడుగాబోలు — కనుకనే సమస్తమూ హొండలి కాశీ లేచిపోయాడు — గ్రామస్థులు వీడుచచ్చాడని నీలివార్తను పుట్టించి ఆస్తినిపడేసుకోవాలని చూస్తున్నారు.'

అని కలెక్టరుగారు తమలో అనుకొని నవ్వుకున్నారు.

౫

ఆవేళ కలెక్టరుగారికచ్చేరీ, యిసకవేస్తే రాలనంతజనసమర్దంతో వుంది.

నియమితకాలంలో కలెక్టరుగారు ఉచితస్థానము నలంకరించారు. వారితోపాటే మరియొకవ్యక్తి, కోటు తలపాగా మొదలయినవేషంతో వచ్చి అధికారుల సరసనే మరియొకకుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

అతనెవరో కొత్తఉద్యోగియైవుంటాడని అందరూఅనుకున్నారు.

కచ్చేరీ ప్రారంభించబడిన అనతికాలంలోనే—

'గారెలగంగన్న పిటీషనుదారులు!'

అని కలక్టరుగారు కేక వేయించారు

అర్జీదారులు ఒక్కరొక్కరుగా అధికారి యెదుటికొచ్చి నిలుచున్నారు.

కలక్టరుగారు వారి వారి అర్జీలన్నీ అందుకుని వరుసగా ఒక్కొక్కర్ని విచారించడం మొదలుపెట్టారు

"ఏమయ్యా! గారెల గంగన్న ఆస్తిపై నీకెటువంటి అధికారముందీ అతనికీ నీకూ ఏమిటీ సంబంధం?"

అని కలక్టరుగారడగ్గా—ఆ అర్జీదారు కంటతడి పెట్టుకుంటూ —

'పట్టలేని దుఃఖంతో వున్నాను—ఏం చెప్పుకోను బాబయ్యా! అదృష్టవంతుడు—వాడికి రోజులయిపోయినాయి వెళ్ళిపోయాడండి. గారెల గంగన్న అంటే నాకు స్వయానా పెదనాన్న కొడుకండి—వాడి కుటుంబానికంతటికీ నేను తప్ప, యింకెవరూ వారసులు లేరండి—"

అని జంకకుండా చెప్పేటప్పటికి, కలక్టరుగారూ—వారి ప్రక్కనే మారువేషంతో కూర్చున్న గంగన్న కూడా తెల్లబోయాడు.

'అలాగటోయ్, గారెల గంగన్న నీకు పెదనాన్న కొడుకా? అతనెలా వుండేవాడూ?'

అని కలక్టరుగారడిగినదానికి అర్జీదారు కొంచమాలోచించి —

"అప్పుడే చావుపీనుగులా వుండేవాడు బాబయ్యా! వాడెలాగా బ్రతకడు—వాడి ఆస్తి అంతా మాకు చెందవలసిందేనని, మేము ఆదిలోనే లెక్కేసుకున్నామండి'. అని చెప్పాడు.

"మంచిది. గంగన్నకిప్పుడే మాత్రం వయస్సుంటుందీ?"

'వయసు చిన్నదేనండి—పాతికకంటే యెక్కువ వుండవు — కాని దేహాకాయిలా వల్ల చచ్చిపోయాడండి. అప్పుడు నేను దగ్గరే వున్నాను — చచ్చిపోతూ—'నా ఆస్తి అంతటినీ నువ్వే అనుభవించరా బాబాయ్! దొంగ

వేషాలువేసుకుని అనేకమంది వస్తారు. వాళ్ళకు దక్కనియ్యకు— అని కూడా చెప్పాడండి.

అని ఒకటవ అర్జీదారు చెప్పినదానినంతటినీ విని—

'హారి వీడిదుంపతెగా! ఎలా నీలు పండిస్తున్నాడో! నేను చచ్చిపోయేటప్పుడు వీడు దగ్గరవున్నాడుట—నాకు పినతండ్రి, పెదతండ్రులెవరూ లేనిదే వీడెక్కడనుంచి వచ్చాడూ? దాయిణాం!''

అని తనలో అనుకొని, గంగన్న నిశ్శబ్దంగా పోయి చూడడం మొదలుపెట్టాడు

'సరే—నువ్వు అవతలగా నిలుచో—'

అని కలక్టరుగారు రెండో అర్జీదారును పిలచారు.

'గారెలగంగన్న తనకుటుంబఖర్చుల నిమిత్తం, తన రెండుమేడలనూ పదివేలరూపాయిలకు నాకు తనఖా రాశాడండి దస్తావేజును రిజిష్టరీ చేయించాలనుకుంటూనే చనిపోయాడు. మొట్టమొదట నాకుబాకీ చెల్లుబడి లేనిదే, కోర్టువారు యితరహక్కులను విచారించడం ధర్మంగాదండి—'

అని రెండవ అర్జీదారు చెప్పి ముగించగా—

'ఇదిమరీ సరసంగావుంది. నాకు కుటుంబమే లేనిదే—దానిఖర్చులకు పదివేలు అప్పుచేశానా! కాగా, అప్పుచెయ్యడానికి నాఖర్మమేంగాలింది? ఈనిమిషంలో యినప్పెట్టె తెరిచాసంటే, పాతిక వేలున్నాయి, సరేకానియ్యి— ఇంకాఎంతమంది ఏవిధంగా చెబుతారో!'

అని గంగన్న తనలో అనుకుని, మూడవఅర్జీదారు చెబుతున్నదానిని వింటున్నాడు.

'గంగన్న నాకు ఆప్తమిత్రుడండి—అతనికి గారెలంటే బహు యిష్టమవటంవల్ల, తనఅనంతరం గారెలసమారాధన చేయవలసిందని తన ఆస్తిమీద అయిదువేలు నాకు సంక్రమించేలా, కాగితంరాసి

యిచ్చాడు. స్వర్గంలోవున్న గారెలగంగన్న ఆత్మశాంతికోసం గారెల సమారాధనవిధిగాచేయించాలి. అందుకునాకో ఐదువేలురానియ్యండి'

ఆ అర్జీదారు చెప్పినదానిని వినేటప్పటికి, గారెలగంగన్నకూ— కలక్టరుగారికికూడా నవ్వాగిందగాదు.

'నాకోట్టులో మూడువేలు బట్టలవాడకం బాపతుబాకీవుంది, గుటుక్కున చచ్చాడండా మారాజు—'

అని మరియొక అర్జీదారు.

'వెచ్చాలబాపతు ఆరొందలుపద్దువుంది. మారాజా!'

అని యింకొక అర్జీదారు

'గ్రామంలోని పాడుదేవాలయం మరమ్మత్తులకింద రెండువేలు రాశాడండి—భగవంతుడి కార్యం—ఇందులో మేము తినేదేమీ లేదు—'

అని మరొక అర్జీదారు—

ఇలాగ్గా అనేకమంది అర్జీదారులు చెప్పుకొన్న అనంతరం, జానీ ఒక స్త్రీని వెంటబెట్టుకొచ్చాడు.

ఆ స్త్రీ నెత్తిమీద ముసుగువేసుకుని వలవల యేడుస్తూ కోర్టు వారియెదుట నిలుచుంది. ఆమెచంకలో ఒక అయిదారేళ్ళకుర్రాడు.

'నీవ్యవహారమేమిటి?'

అని కలక్టరుగారడగ్గా, ఆ స్త్రీతరఫున జానీ ఏమో చెప్పబోగా—

"ఆమెను స్వయంగా మాటలాడనీయవయ్యా"

అని కలక్టరు చెప్పినమీదట ఆ స్త్రీ కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంటూ— నోటికి గుడ్డ అడ్డంపెట్టకొని దుఃఖమును అభినయిస్తూ—

'నా పెనిమిటి సంపాదించిపెట్టిన ఆస్తిని అక్రమంగా పంచుకోడానికి ఎంతమంది హక్కుదారులు బయలుదేరారో చూడండి. మారాజా! నాభర్తకెవరూ ఋణదాతలులేరండి! నేనూ నాబిడ్డాతప్ప యింకెవరూ వారసులు లేరండి.'

అని చెప్పగా, కలక్టరుగారొక వైపున, గంగన్న యింకో వైపునా నిలువునా నీరయిపోయారు.

"ఏమిటీ? నువ్వా నా—కాదు గంగన్న పెళ్లానివా? భేష్ బావుంది—"

అని గంగన్న నోరు తెల్లబెట్టాడు.

'నువ్వు గాదెలగంగన్న భార్యవుటమ్మా! చంకలోనివాడు గంగన్న కొడుకా! అతనికి భార్యాబిడ్డలుండగానే యింతమంది హక్కుదారులు బయలుదేరారా?' అని కలక్టరుగారడగ్గా—

'చిత్తంబాబయ్యా! చాలాఅన్యాయం. గంగన్నగారికి భార్యాబిడ్డలమయిన మేముండగా ఆస్తివీళ్లకెలా పోనడానికి వల్లగాదండి—"

అని తిలకం, అక్కడినుంచీ తిరిగి యేడుపును ప్రారంభించింది. జానీ ఆమెకు సౌంజ్ఞచేశాడు.

"అయ్యోనా దేవుడో! అయ్యో దేవుడా! మమ్మల్ని అధ్వాన్నంలో కలిపి వెళ్ళిపోయావా! నీకొడుకు పెళ్ళిపేరంటాలు—ముద్దుముచ్చటలు చూచుకొనే యోగం నీకులేకపోయిందా! అయ్యో నాదేముడో అయ్యో నాదేముడా! నాపసుపు కుంకాల కేకనువ్వు చేశావా?'

ఆమె యేడుపువిని అక్కడివారందరూ తెల్లబోవడం మొదలుపెట్టారు ఆమెనిజంగా గాదెలగంగన్న భార్యఅయి వుంటుందనీ—అందరనోట్లోనూ కరక్కాయపడిందనీ అనుకున్నారు.

'అయితేనూ! గాదెలగంగన్నను నువ్వు యెప్పుడు వివాహం చేసుకున్నావమ్మా! ఎంతకాలం కాపురంచేశావ్?'

అని కలక్టరుగారడగ్గా—

'కాశీలో అయిదేళ్ళక్రితం వారునన్ను వివాహం చేసుకున్నా రండి. ఆవెంటనే పుత్రసంతానం కలిగింది. అప్పటినుంచీ నేనుకూడా కాశీలోనే వుంటున్నాను,'

"ఆయనపోయి యెంతకాలమయిందీ?'

'మీారుపేపర్లో ప్రకటించినప్పుడే పోయారండి!"

'నీభర్త అవసానకాలంలో నువ్వుదగ్గరే వున్నావన్నమాటే?'

'లేకేమండీ! రాత్రింబగళ్ళు నిద్రాహారాలు లేకుండా సేవలుచేసు కున్నాను. వారు బ్రతుకుతారేమోనని ఎంతయినా కష్టపడ్డాను—కాని భగవంతుడు దయలేకుండా నాదేవుణ్ణి యెత్తుకుపోయాడు.'

అని జానీ అంతకుముందు చెప్పినప్రకారం, తిలకం తనపాత్రను తాను అతిచాకచక్యంగా నటిస్తుంటే గంగన్నతాలూకు యావత్తుఆస్తి నీ్న తమకే సంక్రమిస్తుందని, తనలోతాను అపరమితమయిన ఆనంద ము ననుభవిస్తూ—

'బాబయ్యా! గారెలగంగన్నతాలూకు మేడలు రెండున్నూ నాకు పదివేలకు తనఖావున్నయండి—కాగితాలు దాఖలుచేసుకుంటాను.'

అని చెప్పాడు.

'నీపేరు—'

'జానీ—'

"ఇంతకుముందొక తనఖా వాసున్నాడు.'

'నాది ముందుతనఖాలెండి.'

'సరే—చూస్తాం'

"అన్నిటికంటే యీామె యెవరో నాభార్యనని చెప్పుకుంటూ రావడం బాగుంది. మనిషి నదరుగానేవుంది—పనికొస్తుంది. ఇదెందు కొచ్చిందో—కానియ్యి—పెళ్ళాంలేక చచ్చిపోతున్నాను—ఈమెను నా భార్యక్రింద స్వీకరిస్తా—"

అని గంగన్న తనలో అనుకుంటూవుండగా, కలక్టరుగారు తమ స్థానమునుదిగి, స్త్రీ చంకలోవున్న బిడ్డనుతాకి—

"మీనాయన పేరేమిటి బాబూ' అని అడిగాడు.

"జానీ—

అని అకురాడు, తనపాఠాలన్నీ మరచిపోయి తటాలున యదార్థము చెప్పాడు.

'తప్పరా! గారెలగంగన్న అని చెప్పు—"

అని తల్లి హెచ్చరించింది కాని, కలక్టరుగారా బాలుణ్ణి మరి ఏమీ అడగలేదు

"కుర్రతనంబాబయ్యా! తెలీదు—ఏదో నోటికొచ్చినపేరు చెప్పేశాడు"

అని తిలకం చెప్పింది.

"నువ్వు గంగన్నభార్యవని ఋక్కుడున్నవారెవరేనా సాక్ష్యం చెప్పగలరా."

అని కలక్టరుగా రడగడమే తడవుగా—

"చిత్తం—నేనున్నానండి —ఈఅమ్మాయి—గారెలగంగన్నకు భార్యఅయిన విషయం నేనెరుగుదును—అతని ఆస్తి యావత్తుకూ యీామెయే వారసురాలయినమాట యదార్థమనిప్రమాణపూర్వకంగా చెబుతున్నాను.'

అని జానీ జంకులేకుండా చెప్పినదానినికూడా కలక్టరుగారు విన్నారు.

చేరువలోనే కూర్చున్న గంగన్నకు కనుసాజ్ఞచేసి, రహస్యాలోచనామందిరంలోకి తీసుకెళ్ళాడు.

"ఏమయ్యో! ఏమంటావ్! నీరొట్టె నేతిలోపడింది—ఆమెనీకు నచ్చుతేచెప్పు. భార్యలేనిలోటు తీర్చుకుందువుగాని—"

అని కలక్టరుగారు చెప్పగా—

'చిత్తం బాబయ్యా! తమ అనుగ్రహం'

'ఆమనిషి నీకు నచ్చిందా?"

'నచ్చకేమండీ? బంగారం బొమ్మలావుంది కష్టపడి కననక్కరలేకుండా కొడుకుకూడా వున్నాడు.'

"మరయితే, నీవేషమంతా తీసేసి—మామూలుగారా!'

అని కలక్టరుగారు చెప్పిన వెంటనే, గంగన్న తనకోటు, తలపాగా వగైరా వేషమంతటినీ తీసివేసి, కలక్టరుగారితో యివతలకొచ్చాడు.

గంగన్నను చూచేటప్పటి కాతన్ని అంతకుముందు తెలిసినవాళ్ళందరూ నిలువునా నీరయిపోయారు. చనిపోయాడనుకున్నవాడు కళ్ళయెదుట సాక్షాత్కారమయితే మేమనుకోవాలి?

ఎవరిమట్టుకువారు చల్లగా జారిపోవాలనిచూచారు. కాని ఒకపిట్టయినా అవతలకు వెళ్లకూడదని, కలక్టరుగారు చుట్టూపహారా వుంచారు.

౬

'చచ్చిపోయినారంటే, గామోసువనుకున్నాము — మళ్ళీ బ్రతికి వచ్చారాబాబయ్యా!'

అని ఒకరు—

'ఎన్నాళ్ళయిందిమారాజా! కళ్ళుకాయలు కాసిపోయాయి.'

అని మరియొకరు—

'దుర్మార్గులెవరో మీరుచచ్చిపోయారని నీలివార్త వేశారు. ఎంతఘోరంబాబయ్యా! చిరకాలానికి మళ్ళీస్వగ్రామం చేరుకున్నారు—మాకందరకూ చాలాచాలా సంతోషంగావుంది.'

అని యింకొకరు—

ఇలాగ్గా, అక్కడమూగినవారందరూ అపరిమితమయిన ప్రేమ గౌరవాలను నటిస్తూ, గంగన్నను ఆప్యాయంగా పరామర్శించడం మొదలుపెట్టారు.

"మీపరామర్శలన్నీ నాకుతెలుసుగానీ—ఇప్పుడు ముందుకొచ్చి చెప్పండి—నేను యెవరెవరికి ఏమేంబాకీవున్నాను—ఎవరెవరికి తాకట్లు తనఖాలూ పెట్టాను."

అని గంగన్న అడగ్గా—

'లేదుబాబయ్యా! మీరెవరికీ ఒక్కరాగివయినా ఈయవలసిన అవసరంలేదు—మీరెవరికీ ఏవిధంగానూ బాకీలేరు. కాని తమఆస్తియావత్తున్నూ గవర్నమెంటువారికి సంక్రమించిపోతూవుంటేచూచి సహించలేక అందరమూ తలోకాస్తాపంచుకుందామన్నా సద్భావంతో యిలా చేశాముగాని—అంతకీ వేరేకారణమేమీ లేదండి! కోర్టువారూ మీరూకూడా మమ్మల్ని క్షమించాలి.'

అని అందరూ ఏకగ్రీవంగా చెప్పారు.

జానీ తిలకములిద్దరూ ప్రశ్నార్థకంగా ఒకరిముఖాల్లోకొకరు చూచుకోవడం మొదలుపెట్టారు.

"ఇంకెందుకమ్మా గొడవ — నీభర్తతో నీవు వెళ్ళిపోవచ్చు — మీాయిద్దరూ సుఖంగా సంసారంచేసుకోండి"

అని కలెక్టరుగారనగా తిలకం ఖిన్నురాలై తలను కిందికి దించుకుంది.

"నువ్వు చెప్పిందాంట్లో అసత్యమేమున్నా వుంటే చెప్పు — శిక్ష విధిస్తాను"

అని కలెక్టరుగారు తిరిగి అనేటప్పటికి తిలకం మరింత బెదిరిపోయింది.

'లేదండి—నేను చెప్పినదాంట్లో అసత్యం లేదు—'

అని ఆమె చెప్పలేక చెప్పింది.

"వెళ్ళవయ్యా! నీభార్యనూ, బిడ్డనూ తీసుకుని వెళ్ళు—మీాసుఖజీవనానికి ఏదుర్మార్గులయినా ఆటంకమును కలిగించారంటే నేను వారిని శిక్షించగలను."

అని అధికారి తిరిగి చెప్పినమీాదట — గంగన్న తిలకం చెయ్యి పట్టుకొని—

'ఊఁ—రా! వెళ్ళిపోదాం—

అని తీసుకుపోతూవుంటే — ఆమె విధిలేక అతనితో వెళ్ళిపోతూంది. జానీ బిక్కముఖం వేసుకుని చూడడం మొదలుపెట్టాడు.

'ఇది పంచమహాపాతకపట్నమయినందు కూరికేపోలేదు — నా భార్యనుచూస్తుండగా యింకొకరికి అంటగట్టాడీ అధికారి. ఇప్పుడేమిటి చెయ్యడం? నోరెత్తానంటే ఖయిదులోకి తోస్తాడు.

కానియ్యి—ఎక్కడికిపోతుంది? నాలుగురోజులు అతనితో వున్నట్లే వుండి లోడ్డూలోసుగూ మూటగట్టుకుని నాభార్య నాకేలాగా వస్తుంది—'

అని అతడు తనలో అనుకొని అప్పటికి సరిపెట్టుకోగా తిలకం కూడా సౌంజ్ఞచేసి అతనికి అదేవిధంగా సూచించింది.

గారెలగంగన్న తిలకమునూ భార్యను వెంటబెట్టుకుని తనయింటికి తీసుకుపోయాడు.

ఆమేడయొక్క సౌభాగ్యసంపదలను — సాధనసామగ్రినీచూచి తిలకం ఎంతయినా అబ్బురపడింది. కాని తనభర్త యింకొకడైవుండగా యితనితో వచ్చేసినందుకు మొదట కొంచం కించపడింది. కాని అప్రయత్నంగా అయాచితంగా తానటువంటి సౌభాగ్యసంపదలకు యజమానురాలవుతే, ఆపదవి నెలాపోగొట్టుకుంటుంది?

గంగన్న ఆనాడే తిలకానికి లెక్కలేనన్ని విలువగలచీరలు — బంగారుఆభరణాలూ యిచ్చాడు వాటినన్నింటినీధరించి, ఆమేడలో మసులుతూవుంటే ఆమెకదంతా ఓపునర్జన్మలావుంది

కాని—జానీవిషయం తల్చుకున్నప్పుడల్లా ఆమెకు గుండెగుభేలుమంటూంది.

నాలుగురోజులు గడిచాక —

'అయితేనూ, నీనిజవృత్తాంతమేమిటో యిప్పుడయినా చెప్పరాదు — కేవలం డబ్బుకోసం మోజుపడి, నాకుభార్యగా వచ్చావని నాకు తెలుసు—'

అని గంగన్న అడగ్గా—

'ఆవిషయాలేమీ మీరు నన్నడగొద్దు — మీకు భార్యగా వచ్చాను—అలాగే వుంటాను.'

అని ఆమె ఒకేసారి ఖచ్చితంగా అడగడంవల్ల గంగన్న ఆమెను తిరిగి యింకేమీ అడగడంమానేశాడు.

'ఏది ఏమయితే నాకెందుకూ? ఏభైసంవత్సరాలు భార్యలే కుండా బ్రహ్మచర్యంలో గడిపాను—నానాఅవస్థలూ పడ్డాను. ఈనా టికి నాభార్యఅంటూ ఒక స్త్రీ నాయింట్లో వుంటూంది. నాకి దేవది వేలు.

నేను చనిపోయానని పుట్టించబడిన నీలివార్తవల్ల నాకు మహో పకారమే జరిగింది. అందుకు కలక్టరుగారుకూడా గొప్పఉపకారం చేశారు.

అంతకుముందు నాముక్కూ—ముఖమూయెరుగక పోయినప్పటికీ నాకు భార్యలాగేవుంటూ—దాంపత్యసౌఖ్యము నిస్తూంది. ఆమె మన సులో యేముందో యెవరికి తెలుసు? తెలియకపోతే నాకు చెడిపోయిం దేముందీ''

గ్రామస్థులందరూ వింతవింతలుగా చెప్పుకొంటున్నారుట! ఎవ డెలాచెప్పుకొంటే, నాకుపోయిందేముందీ? నాఆస్తినాకు నిలబడడమే గాకుండా బంగారంలాంటి భార్యకూడా దక్కింది.

నేని చనిపోయానని పుట్టించబడిన నీలివార్తవల్ల యింతలాభం కలిగింది.''

అని గారెలగంగన్న తనలోతాను సంతోషమునే పొందు తున్నాడు.

"ఊరివారి పెళ్ళాన్నెవర్నోతీసుకొచ్చి యింట్లో పెట్టుకుని మురిసి పోతున్నా వేమిటయ్యా.'

అని ఒకరు—

"స్వంతభార్యవుండాలిగానీ—యిదేమిటీ? రెండోరకం—"

అని మరియొకరు—

ఈవిధంగా అనేకమంది అనేకరీతులుగా గంగన్న ముఖంమీదనే అనడం మొదలుపెట్టారు.

కానీ గంగన్న ఆమాటలు తన్నుకానట్లు దులిపేసుకుని సంచ రించడం మొదలుపెట్టాడు.

తిలకం తనలోతానేమేమో ప్లానులు వేసుకుంటుంది, కాని గంగన్నకవేమీ తెలియనే తెలియవయ్యె!

౨

"ఇప్పుడింట్లో లేడుగదా!"

'లేడు—లేడు—త్వరగా లోపలికొచ్చెయ్యి—'

అని జానీ లోపలకు రాగానే, తలుపులు వేసిందితిలకం.

తండ్రినిచూడగానే చంకెక్కాడు కుర్రాడు.

'గొప్పచిక్కులోపడ్డాం. ఇన్నిరోజులనుంచి ప్రయత్నంచేస్తుంటే, యిప్పటికి లోపలప్రవేశించడానికి వీలయింది.'

"ఆగంగన్న యెప్పుడూ యింట్లోనేవుంటాడు. ఇప్పటికినామీద కొంచం నమ్మకంచిక్కడంవల్ల, యిల్లంతా నామీద వొదిలివెళ్ళిపోయాడు."

'ఎక్కడికి పోయాడూ?'

"ఏదో అవసరమయిన పనివుంది—ఈదగ్గరలోనేవున్న పొరుగూరువెళ్ళాడు.'

'అయితే కొంచంస్థిమితంగానే వుండొచ్చు."

'ఆ, వుండొచ్చు సాయంకాలం దాకారాడు. మేడమీదికి పోదాంర్రాండి'

అని చెప్పి, తిలకం భర్తను మేడమీదికి తీసుకుపోయి అక్కడుండే విలువగల సామానులూ—వెండిబంగారాలూ అన్నింటినీ చూపింది.

కొన్ని ఆభరణాలను—కొంత రొక్కమునూ ఓ పెద్దమూటగా కట్టి భర్తకిచ్చి—

"వెళ్ళేటప్పుడు యీమూటను తీసుకుపోయి మన యింటిదగ్గర చేర్చండి—'

అని చెప్పింది.

'అయితేనూ, గంగన్నానువ్వూ మొగుడూ పెళ్ళాల్లాగే వుంటున్నారా?"

'అదంతా వేరేగొడవ—మీరనన్నటువంటి విషయాలేమీ అడగొద్దు నేనెప్పటికయినా మీదాన్నేగానీ—యింకొకరిదాన్నిగాను.'

'ఆమాత్రం ధైర్యమిచ్చావుచాలు—చేతులారా స్వంతభార్యను పరులపాలు చేశానేమిటా అని, బెంగపెట్టుకొని యేడుస్తున్నాను—"

"మీకటువంటి బెంగ యెప్పటికీన్నీ వద్దు—కాలమూ ఖర్మమూ యిలాతోసుకొచ్చాయి. ఇదయినా మనమంచికేలెండి—లేకపోతే యింత డబ్బు—ఇన్ని వస్తువాహనాలు మనకెలా దక్కుతాయి.'

'నిజమే—కూటికిసయితం కరువుపడి మహాదరిద్రము ననుభవించావింతకాలమూను—అయితే ముందుసంగతేమిటీ?'

"ఇంకోనెలో, రెండునెలలో—అనగా, యీమేడలోని వెండి బంగారాలూ డబ్బు — అన్నీ మనయింటికి చేరేవరకూ యిక్కడుండడము—అనంతరం జై పరమేశ్వరాలని, మనమిద్దరమూ ఏబొంబాయో—ఏకలకత్తాయో—దాటెయ్యడము—"

'భార్యవయినందుకు బహుచక్కటి ఆలోచన ఆలోచించావు గాదూ! పొరబాటున కచ్చేరీలో అన్నాముగదా అని యీగంగన్నగాడు నువ్వు తనభార్యవేనని తీసుకు చక్కానస్తాడా?'

"అందుకు మనం తగినట్లే చేస్తున్నాముగా?"

'ఇంకా చెయ్యాలి—'

'తొందరపడకండి — వీడు మళ్ళీ కాశీరామేశ్వరాల పాలు గావలసిందే!'

"భూమీబుట్రాకూడా తెగనమ్మించేసి—ఆడబ్బుసుకూడా మనమే మూటగట్టుకుపోవాలి.'

'అంతే—అంతే—నాప్లానుకూడాఅదే—కని పెట్టారు."

'మనం ఆవిధంగా పారిపోతామే అనుకో—అప్పు డీగంగన్నగాడు తిరిగి మనల్ని పట్టుకుంటాడేమో—'

'ఏడిశాడు. మనం పట్టుబడతామాయేమిటి?'

అని వారామాటా యీమాటా చెప్పుకుకేటంతలో వీధితలుపులు చప్పుడయినాయి.

'గంగన్న వచ్చినట్లున్నాడు—యిప్పుడెలాగా?'

అని జానీ ఖంగారుతో అన్నాడు తిలకంకూడా భయపడింది.

'దొడ్డిగుమ్మాన పారిపోతే?'

'అంతేచెయ్యాలి—మెల్లిగా కిందికొచ్చెయ్యి—'

అని తిలకం భర్తను మెల్లిగా మేడదింపి కిందికితీసుకొచ్చేసింది.

"ఇదే దొడ్డిగుమ్మం — వెళ్ళిపొండి — మూటచంకలో పెట్టుకోండి—ఎవరికీ కనపడనీయొద్దు—"

'అలాగే—నువ్వుమాత్రం మనమనుకొన్నప్రకారం త్వరగా చేసెయ్యాలి. నువ్వు యెప్పటికయినా నాదానవేఅని చెప్పావు—'

"అవును—నీదాన్నే—త్వరగా వెళ్ళిపో—"

"ఆమాటే జ్ఞాపకముంచుకోవాలిసుమా! మళ్ళీ యెప్పుడురానూ?"

"వీలుగావున్నప్పు డీవేళలాగే నేనుకబురుచేస్తాను — అప్పుడు వద్దువుగాని—'

అనిచెప్పి దొడ్డిగుమ్మాన భర్తను పంపేసి, తిలకం యథాప్రకారంగా లోపలకొచ్చి గంగన్నకు తలుపుతీసింది.

'ఇంతసేపేంజేస్తున్నావే! పట్టపగలే నిద్దరోతున్నావాయేమిటి? దొంగలు దోచుకుపోతారుసుమా! ఈవూళ్లో దొంగలభయ మెక్కువ'

అని గంగన్న అనగా—

"అలాగటండీ! యీవూళ్లో దొంగలభయం అంతయెక్కువన్న మాట?'

'ఓయబ్బో! చాలాయెక్కువ—ఓమాటు నడుస్తూనడుస్తూవుండగానే, నాజలతారుకండువా లాక్కున్నారు దొంగలు."

'ఓయమ్మో! అయితే చాలాజాగ్రత్తగావుండాలి.'

'మరేమిటనుకున్నావ్! అందుకేయింతగా చెబుతున్నాను. ఎన్నిసార్లు పిలిచినా పలకలేదు—లోపల ఏంజేస్తున్నావేమిటి?

"మేడమీదవున్నానండీ! అంచేత మీపిలుపు అంతత్వరగా వినిపించదు."

"అంతేనా?'

"ఇంకేమిటనుకున్నారూ?"

'ఏమీలేదుగానీ—నువ్వుమాత్రం చాలాజాగ్రత్తగా వుండాలి—ఇంకోమాటు ఏమయిందో తెలుసా! రాత్రి నేనొక్కణ్ణే మేడమీద పడుకుని నిద్దరోతున్నాను—ఎవ్వడు ప్రవేశించాడో! ఎలా ప్రవేశించాడో ఓదొంగ మేడమీద ప్రవేశించి, మెల్లిగా నాతలక్రింద తాళంచెవులు సంగ్రహించాడు. ఇనప్పెట్టె తెరిచాడు, ఇంతలో నాకు మెళుకువరావడంవల్ల దొంగ పారిపోయాడు. ఇటువంటివి చాలాసార్లు జరిగాయి. ఈవెధవవూళ్ళో దొంగలభయం చాలాఎక్కువ. ఈవూరుకు అదొక్కటే—మిగతావిషయాలన్నీ చాలా బాగానేవుంటాయి."

"అంతచేటు దొంగలభయము ఐతే మనమీవూళ్లో కాపరం చెయ్యలేమండోయ్ దొంగలంటే నాకసలేభయం—దొంగనుచూశానం టేకొయ్యఐపోతాను—మనం యీవూళ్లో మకాము త్తేసి ఇంకోవూళ్లో వుండాలి—ఈదొంగలవూళ్ళో నేనొక్క గంటఐనా వుండలేను.'

"మేడలూ—భూములూ—అన్నీయీవూళ్ళో వుండగా, మనం యీవూరు నొదిలిపెట్టి యెలాపోతాం?'

"అంతేనా!"

'పోనీ నువ్వేదఐనా సలహాచెప్పు అలాచేదాం, ఈవూళ్ళోవుం డడానికినాకూడా యిష్టంలేదు.'

'డబ్బుంటే, ఏవూళ్ళోపడితే ఆవూళ్ళోనే కొనుక్కోవచ్చు— ఇళ్ళూ భూములూను—ఇక్కడున్న మనమేడలూ భూములూ అమ్మేస్తే యెవరూ కొనరాయేమిటి?'

'ఎందుకు కొనరూ? బేరంపెడితే, అరగంటలో కొంటారు—'

'అలాఅఐతే అమ్మెయ్యకూడదూ? ఏమదరాసులాంటి పెద్ద పట్నంలోనో మనకుకావలసిన మేడలనూ—భూములనూ కొనుక్కొని సుఖంగా వుండొచ్చు—'

"అవును—అలాచేదామంటావా? నీసలహాకూడా బాగానేవుంది'

"అంతేగానీ యీదొంగలవూళ్లో మీకు విరోధులుచాలామంది వున్నారు?"

'విరోధులెవరూ?'

'విరోధులెవరని మెల్లిగాఅడుగుతారేమండీ! మీరునిజంగాచచ్చి పోతే, మీఆస్తినందరూ తలోకాస్తా పంచుకునేవారు—అలాజరగలేదని, మీమీద అందరకూకసిగానే వుంటుంది—'

"అవునేవ్! నువ్వుచెప్పిందికూడా నిజమే నామీద చాలామం దికి గుర్రగావుంటుంది—"

'విరోధులున్నవూళ్ళోనూ దొంగలున్నవూళ్ళోనూ ఎన్నడూ వుండకూడదు—సాధ్యమయినంత త్వరలో మకామెత్తెయ్యండి.''

'అంతే అలాగే చేస్తాను—రేపు మేడలూ పొలమూ కూడా బేరం పెడతాను—నిమిషంలో అమ్ముడయిపోతాయి. మనం ఆ డబ్బు పట్టుకుని మన యిష్టమొచ్చిన దగ్గరకు పోవచ్చు—''

'అవును—అది మనకు అన్నివిధాలా క్షేమకరమయిన వ్యవహారంలా కనుపిస్తుంది.'

'నేను దేనికి చెప్పినా క్షేమకరమయినదానినే చెబుతాను మీరు ఆస్తిని ఎంతత్వరగా అమ్మేసి డబ్బును చేతిలో వేసుకుంటే అంతమంచిది. ఈవూరును మనం వీలయినంతత్వరలో వొదిలి లేచిపోవాలి.'

అని తిలకం చెప్పిన మాటలు గంగన్నతలకు బాగా యెక్కాయి. అతడా మరునాడే మేడలనూ—భూములనూ తాను అమ్మదలుచుకొన్నట్టుగా పదిమందికీ తెలుపుడు చేశాడు ఏమాత్రమయినా తక్కువకయినా సరే అమ్మి డబ్బు చేతులో వేసుకోవలసిందిగా తిలకం గంగన్నను ఏవూటకావూట తొందర చేయుడం మొదలుపెట్టింది.

గంగన్న కూడా ఆమర్గాగానే వున్నాడు. ఆవూళ్ళో తనకు విరోధులున్నారని యెప్పుడయితే అతనికి నమ్మకం కలిగిందో అంతటినుంచీ, ఆవూరును వొదిలిపెట్టెయ్యాలని, అతను మరింత తొందరపడుతున్నాడు.

చెడిపోయే కాలానికి అనుగుణంగానే బుద్ధులు కూడా కలుగుతుంటాయిగదా!

౮

అంతకుముందింట్లోవున్న రొఖ్ఖమూ—వెండిబంగారాలూ అంతకుముందే దవదఫాలుగా యింట్లోనుంచి దాటిపోయాయి.

గంగన్న అంతవరకూ ఆవిషయమునే కానుకోలేకపోయాడు.

అనాడుతిరిగి పొలమునూ మేడలనూ ఒకమార్వాడీకివిక్రయించి నలభై వేలరూపాయలను పట్టుకొచ్చి ఆనోట్లన్నీ కట్టకట్టి బీరువాలో భద్రపరిచాడు.

'ఏమేవ్! ఇహామన కేవిధమయిన ఆలశ్యమున్నూ లేదు. డబ్బు చేతిలోపడిపోయింది. నలభై వేలూ బీరువాలో భద్రపరిచాను. ప్రయాణానికి ఎల్లుండి చాలా బావుంది.'

"ఊఁ! కానియ్యండి. మదరాసుపోదామా?"

"నీయిష్టం."

'మదరాసుపోతేనే బావుంటుందని నావుద్దేశం '

"మరయితే అల్లాగేకానిద్దాం. నీయిష్ట మెలావుంటే అలాగే? అక్కడే ఒకమేడ కొనుక్కుని ఖులాసాగా కాలక్షేపం చేదాం.'

"నాకింకోసందేహముంది'

"ఏమిటో చెప్పు'

'మనకు యిత్తడిసామానులూ, కర్రసామానులూ చాలా వున్నాయిగదా! వీటిసన్నింటినీ మదరాసుకుతీసుకుపోవడం చాలా కష్టంగాదండీ?"

'కష్టమే—అందు కేంచేద్దాం?'

"స్థిరాస్తిని ఎలాగా తెగనమ్మి డబ్బుచేసుకున్నాముగాబట్టి ఇత్తడిసామానులు, కర్రసామానులూ మొదలయినవాటినన్నింటినీ కూడా తెగనమ్మేసి డబ్బుచేసుకుని పట్టుకుపోవడం మంచిది. మనకు కావాలంటే మదరాసులో రకరకాలసామాను లుంటాయి."

'పోనీ అలాగేచేయొచ్చు — ఈవెధవసామానుల నన్నింటినీ అంతదూరం మోసుకుపోవడం అనవసరమే—'

'చాలా శ్రమకూడానండీ! రైల్లో యీసామానంతా తీసుకుపోనివ్వరు.'

'అవును నీఆలోచనే బాగుంది. ప్రయాణం ఎల్లుండిగాబట్టి రేపు మనయింట్లోవున్న సామానంతటినీ బండిమీద బజారుకు మోసుకుపోయి, అరగంటలో వేలంవేయించేస్తాను.'

"బాగుంది. అలాచేయించండి.'

'సరే'

'మనయింట్లోని చరాస్తి నంతటినీ అమ్మితే ఏమాత్రం వస్తుందంటారు?'

"కనీసం అయిధారువేలయినా వస్తుందని నాఅంచనా'

'ఎంతయినా రానియ్యండి— మనం ఆసామానునంతటినీ మదరాసు మోసుకుపోలేము—యిక్కడే ఏదోవిధంగా అమ్మిపారేశారంటే తెరిపిని పడతాం.'

అని తిలకం చెప్పిన మాటలన్నీ గంగన్నకు నచ్చాయి.

ఆమరునాడు అనుకున్నప్రకారంగా యింట్లోని సామానుల నన్నింటినీ బండ్లమీద బజారుకు మోయించుకుపోయి, అరగంటలో వేలంవేయించాడు. నాలుగువేలరూపాయల నోట్లన్నీ యింటికిపట్టుకొచ్చి, ఆడబ్బునుకూడా బీరువాలో భద్రపరచాడు,

ఒకటిరెండుట్రంకుపెట్టెలనూ, ఒకబెడ్డింగునూ మాత్రం ప్రయాణానికి సిద్ధంచేసుకున్నారు.

రాత్రి చాలాసేపటివరకూ ఆ ఇద్దరూ ప్రయాణానికి సంబంధించిన మాటలే చెప్పుకుంటున్నారు. సుమారు పన్నెండు ఒంటిగంట రాత్రివేళ గంగన్నకు గాఢమైన నిద్రపట్టింది.

తిలకంకూడా అతనితోపాటు నిద్రపోయినట్లే పోయింది. తిరిగి యెప్పుడులేచిందో యేమో యెవరికీ తెలీదు—

ఖంగారులో లేచి—

"ఏమండీ! ఏమండోయ్! లేవండి— లేవండి—'

అని గంగన్నను తట్టి లేపేటప్పటికి కతను మరింత ఖంగారుతో లేచి కళ్ళునులుపుకొంటూ—

'ఏమిటే—? ఎందుకీ ఖంగారూ? ఏమయిందేమిటి?"

అని ఆదుర్దాగా అడిగాడు.

"ఏమయిందేమిటండీ? మేడకింద ఏమిటో చప్పుడు వినిపించింది రాత్రి తలుపులు భద్రింగావేశారా?'

'జ్ఞాపకంలేదే? దొంగలుగానీ దూరలేదుగదా! ట్రంకుపెట్టెలన్నీ కిందగదిలోవుంచాను డబ్బంతా చిన్నట్రంకులోనేవుంది.'

"ఇహనేం? కొంపమునిగిందన్నమాటే— లేవండి త్వరగాలేవండి పోయిచూదాం!"

"నాకు చాలా భయంగావుంది.'

"మరేమీ భయంలేదు— నాప్రాణానికి మీప్రాణంఅడ్డు— రండి—రండి—'

అసితిలకం గంగన్నతో, దీపంపట్టుకుని మేడదిగివచ్చి చూచే టప్పటికేముంది?

వీధితలుపులుబాగ్లా తీయబడియున్నాయి—ట్రంకుపెట్టెలూ లేవు—బెడ్డింగూ లేదు.

గంగన్న గుండెలుబాదుకుంటూ—

"ఇంకేముంది? సర్వనాశనమూ అయిపోయిందన్నమాటే— వక్రైవేలరూపాయలతోను ట్రంకుపెట్టెలు ఎగిరిపోయాయి— అయ్యో! ఎంతదారుణం? ఎంతఘోరం!'

అని నెత్తీనోరూ మోదుకుని యేడవడం మొదలుపెట్టాడు.

'ఆడదానిలాగ అలాయేడుస్తే ఏం ప్రయోజనమండీ! తక్షణం వెళ్ళి పోలీసులకురిపోర్టు చెయ్యండీ!"

అని తిలకం అతనిని హెచ్చరించింది ఇంతలో గంగన్న యినప్పెట్టెవున్న గదిలోకిపోయి చూచుకుని—

"ఇదిగో! యినప్పెట్టెకూడా తీసేవుంది— ఇదెక్కడిఘోరం—"

అని మరింతగుండెలు బాదుకోవడం మొదలుపెట్టాడు.

'అందులోకూడా ఏమయినాపోయినాయా?"

అని, తిలకం ఏమీయెరగనట్లు, ఖంగారుతో అడిగింది.

'వెండిబంగారాలూ—ఆభరణాలూ—అన్నీ సర్వశూన్యం—ఒక్కటిలేదు. ఊరికివెళ్ళేటప్పుడు వాటినన్నింటినీకూడాతీసి, ట్రంకు పెట్టెలో సర్దాలనుకున్నాను—దేముడేపద్రేశాడు. చివరకు దారిఖర్చుల కయినా డబ్బులేదన్నమాట!—'

"ఎంతపాపమండీ! నిమిషంలో ఎంతజరిగిందీ? రిపోర్టుచెయ్యడానికింకా పోలీసుస్టేషనుకు వసుగత్తరే?"

'హుఁ! పోలీసులు! రిపోర్టు! ఏంలాభం—'

అంటూ గంగన్న కూలబడ్డచోటునుంచి మరిలేవలేక పోయినాడు! సర్వనాశనం అయిపోయినాక ఇహానేమిటిచేసేదీ?

౬

చేతిలో రాగిపైసా అయినా లేకుండా డబ్బంతా పోయింది. సర్వనాశనమూ అయింది—

గంగన్న గుండె రాయిచేసుకున్నాడు. పోయినదానినిగురించి విచారించిన ప్రయోజనం లేదనీ—ఆదొంగలకోసమే తనసర్వస్వమునూ తెగనమ్మి డబ్బును మూటగట్టివుంచాడనీ వేదాంతమార్గము నవలంభించాడు.

తనకు ప్రాప్తంలేనిది తనదికాదేకాదనుకున్నాడు.

ఉన్నదంతా ఒక్కమాటు తుడిచిపెట్టుకుని పోయిందిగదా, యిహ ముందుజీవిత మెలాగడుస్తుందాఅన్న జిజ్ఞాసకూడా లేకపోయిం దతనికి.

పోయిందిపోగా — ఆమర్నాటిరాత్రి భార్యకూడా పరారి అయిపోనా?

దానితో అతడు మరింత అధోలోకంలోకి కృంగిపోయాడు.

రాత్రి మామూలుగా పక్కలోనే పడుకుంది. ఉదయంలేచి చూచుకొనేటప్పటికి తిలకం లేదు.

'డబ్బనయితే దొంగలెత్తుకుపోయారు — యిల్లాలి నెవరెత్తుకు పోయివుంటారు.''

అని అతడు ఎంతతీవ్రంగా ఆలోచించినప్పటికీ, ఏమీఅర్థం గాలేదు.

"మనిషంత మనిషిని ఒకగొప్పుకుపోనడమేమిటి? నేను చేతిలో కానిడబ్బుయినాలేని నిర్ధనుడను గానడంవల్ల తన్నుపోషించలేనని ఆమె తనంతటతానే యెక్కడికో వెళ్ళిపోయివుంటుంది.

ఆవిషయమునే నాతో బహిరంగంగా జెప్పిపోరాదూ?

చెబితే నేను పోనీయనని ఆమెఅభిప్రాయపడి వుంటుంది.

కానియ్యి—దేనికయినా నేను విచారించవలసిన పనిలేదు. ఆమె నేను ప్రయత్నంచేస్తే వచ్చిన భార్య గనకనా? పోయినందుకు విచారించడానికి?

నేను చచ్చానని యెవరో సీలివార్త వేశారు? ఆసీలివార్తకు ఫలితంగా భార్యవచ్చిందీ? భార్యవచ్చినందుకు ఫలితంగా యావదాస్తికి రెక్కలొచ్చినట్లు చంకనాకిపోయిందీ? ఆతరువాత ఎలావచ్చినభార్య అలాగే పోయిందీ?

ఆహా! భగవంతుడిలీలలు ఎంతభావగర్భితములు! ఈమాత్రిం తెలుసుకోలేక యిల్లనీ యిల్లాలనీ తాపత్రియపడి చావడం — చివర కంతాహుళక్కి. ఇదికూడా నామంచికే తిరిగి పూర్వపు సన్యాసాశ్ర మాన్ని స్వీకరించడానికి తగిన సావకాశం లభ్యమయింది. దానిని మించినదిలేదు.

అని తనలో నిశ్చయించేసుకున్న గంగన్న, జరిగిన ఏఒక్కవిష యమునూ ఎవరికీ చెప్పకోకుండా, తిరిగి ఆమర్నాడే కాశీకి ప్రయా ణం కట్టాడు.

ఇప్పుడాతనిహృదయుం పరిపూర్ణమయిన విజ్ఞానమును పొందివుంది

'నేనెంతమూర్ఖుడనూ గాకపోతే, ఎవరిభార్యోవచ్చి, నీకు భార్యగావుంటానంటే, నమ్మి యింట్లో పెట్టుకోవడమేమిటీ? అందుకే తగినశాస్తి చేసింది. భాగ్య సరదా పూర్తిగాతీరిపోయింది.

అయినా, ఈరోజుల్లో భార్యలేదు—బిడ్డలులేరు—ఎవరికెవరూ లేరు ఉన్నారనినమ్మినవాడు నాలాగే సర్వవిధాలా భ్రష్టుడవుతాడు—

అయినప్పటికీ నాకుపోయిందిలేదు—ఏకోనారాయణ—ఒంటరిగాణ్ణి ఎక్కడతిన్నా ఎక్కడపడుకున్నా అడిగేవరులేరు.

అని గంగన్న తనస్థితిని గురించి తనలోతాను అనేకవిధాల తలపోసుకుంటూ ప్రయాణమును సాగిస్తూన్నాడు.

మధ్యమధ్య రైల్వేఉద్యోగులు టిక్కట్టు లేదని దింపేస్తూవుంటే దిగిపోతూ, తిరిగి తరువాత మరియొక రైలెక్కుతూ ప్రయాణమును సాగిస్తున్నాడు గంగన్న కేవలం ఒకబైరాగిలాగ.

ఎటువంటిస్థితిమంతుడికెలాంటిస్థితి కలిగిందీ? కావాలని అతనేమీ చేసుకోలేదు. విధి ఆవిధంగా తోసుకొచ్చేసినప్పుడు తనేం చెయ్యగలడు?

ఒకస్టేషనులో టిక్కట్టుకలక్టర్లెవరూ లేరుగదా అనీ, ఓమాటు అటూయిటూ చూచుకొని, సరిగ్గారైలుకదిలేసమయంలో హడావిడిగా ఖాళీగావున్న ఒకపెట్టెలో యెక్కేశాడు.

అది ఖాళీగావుందనుకుని యెక్కాడుగానీ, తీరాచూస్తే పరువుల పెట్టె; టిక్కట్టులేకుండా ప్రయాణం చెయ్యడమేగాకుండా సెకండు క్లాసులోయెక్కి కూచుంటే యింకా యేంప్రమాదమొస్తుందో. అని అతడు దిగులుపడుతూనే వున్నాడు. మళ్ళీ దిగుదామంటే రైలు ప్లాటుఫారమును వొదిలిపెట్టింది—ఎలాగ

ఇంతలో—

'ఏయ్! యిది సెకండుక్లాస్—! పరువులపెట్టె—"

అనిపేమూలనుంచో ఒక స్త్రీకంఠం అతనిని హెచ్చరించేటప్పటికి గంగన్న తృళ్ళిపడి అదెనకుచూచాడు.

ఆమె తిలకం!

ప్యారిస్ దొరసానిలాగ తయారై ఎవరోపురుషునితో ఆసెకండు క్లాసుపెట్టెలో ఠీవిగా ప్రయాణమును సాగిస్తూంది.

ఆమె ఎంతప్యారిస్ దొరసానిలా తయారైయున్నప్పటికీ గం గన్న గుర్తుపట్టాడు—

'తిలకం! ఆc! నువ్వేనా?'

అంటూ ఆమెకు దగ్గరగా వెళ్ళాడు.

"వేయ్‌స్టుపిడ్! తిలకంయెవరు? గెటవుట్!"

అని ఆమె కళ్ళెర్రజేసి తీక్షణంగా పలికేటప్పటికి గంగన్న నిలువునా నీరైపోయాడు.

'గెటవుట్! అవును—నాకీమర్యాద కావలసిందే!'

అని గంగన్న మూమ్మారు లెంపలు వేసుకుని, ప్రక్కస్టేషనులో రైలుదిగి మరో పెట్టెలో యెక్కాడు.

కాలవైపరీత్యానికి అతడుగాదు—మరొకగుమాత్రం పంతులు గలరూ?

సమాప్తం

Paper Supplied by Party Q. H. E. G. 34.

శ్రీరామప్రెస్, రాజమండ్రి

శ్రీ జంపనవారి క్రొత్తనవలలు.

నాదేశం

దేవదాసి

మొక్కుబడి

సేవకురాలు 1 వ భా॥

సేవకురాలు 2 వ భా॥

శ్రీ కొవ్వలివారి క్రొత్తనవలలు.

కాశీయాత్ర

కామాంధుడు

యముని తీర్పు

చెయ్యజారాక?

మిస్. లైలా

డబ్బేప్రధానం

బస్తీపెళ్ళాం

కోతలగాడు

కర్మకాదు

వలయువారు:—

పసుపులేటి బాపిరాజు,

శ్రీసత్యనారాయణ పబ్లిషింగ్ హౌస్,

రాజమండ్రి.